

PROMENE U DRUŠTVENO-EKONOMSKOJ STRUKTURI ZEMLJE

ODLUKA PREDSEDNIŠTVA AVNOJ-a O PRELAZU U DRŽAVNU SVOJINU NEPRIJATELJSKE IMOVINE, O DRŽAVNOJ UPRAVI NAD IMOVINOM NEPRISUTNIH LICA I O SEKVESTRU NAD IMOVINOM KOJU SU OKUPATORSKE VLASTI PRISILNO OTUĐILE

1. novembra 1944.

Član 1

Danom stupanja na snagu ove Odluke prelazi u državnu svojinu:

1. sva imovina Nemačkog Rajha i njegovih državljana koja se nalazi na teritoriji Jugoslavije;

2. sva imovina lica nemačke narodnosti, izuzev Nemaca koji su se borili u redovima Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije ili su pripadnici neutralnih država a nisu se držali neprijateljski za vreme okupacije;

3. sva imovina ratnih zločinaca i njihovih pomagača, bez obzira na njihovo državljanstvo, i bez obzira na državljanstvo, imovina svakog lica koje je presudom građanskih ili vojnih sudova osuđeno na gubitak imovine u korist države.

Imovina jugoslovenskih državljana pada u tom slučaju pod udar ove Odluke, bez obzira da li se nalazi u zemlji, ili inostranstvu.

Član 2.

Imovina odsutnih lica koja su u toku okupacije nasilno odvedena od strane neprijatelja ili su sama izbegla, prelazi u Državnu upravu narodnih dobara i njome će se upravljati kao sa poverenim dobrom do konačnog rešenja o svojini.

Imovina koja je pod pritiskom okupacionih vlasti prešla u svojinu trećih lica pada do daljeg rešenja pod sekvestar države...

Član 4

Svaka imovina koja potpada pod član 1 i 2 ove Odluke, i za koju već postoji presuda građanskih ili vojnih sudova, ili je već pre donošenja Odluke prešla u državnu svojinu ili pod državnu upravu, ili sekvestar u pojedinim federalnim jedinicama demokratske federativne Jugoslavije, stavlja se pod upravu i nadzor Državne uprave narodnih dobara pri Povereništvu za trgovinu i industriju. Ovo se odnosi na imovinu koju Povereništvo za trgovinu i industriju oglasi za imovinu od opšteg državnog značaja..

Službeni list DFJ, br. 2, 6. februara 1945, 13—14.

¹ Odluka je doneta u novembru 1944. a objavljena februara 1945. Ovopi odlukom stvorena je pravna osnova masovne eksproprijacije imovine Trećeg Rajha, nemačke narodnosne grupe, ratnih zločinaca i saradnika okupatora. Boris Kidrič je naziva „eksproprijacijom na patriotskoj osnovi". Nova vlast je započela radikalnije promene u sferi društveno-ekonomskih odnosa kada su trajno zaposednute oblasti s ekonomski snažnim izvorima; rat se bližio kraju i revolucija je počela s političkog da prelazi na socijalno-ekonomsko polje.

Z A K O N
O ODUZIMANJU RATNE DOBITI STEČENE ZA VREME
NEPRIJATELJSKE OKUPACIJE

24. maja 1945.

Clan 1

Ratnom dobiti, koja pada pod udar ovog Zakona, smatra se onaj višak (uvećanje) imovine, ma u kom obliku on bio, koji je na dan 9 maja 1945 godine imalo pravno ili fizičko lice preko imovine koju je to lice posedovalo 6 aprila 1941 godine, a koji višak potiče iz privredne ili druge delatnosti vršene za vreme rata u zemlji ili van nje uz iskorišćavanje izuzetnih ratnih prilika i bede naroda, te prelazi normalnu dobit koju bi to lice moglo steći u normalnim (redovnim) uslovima privređivanja, a u svojoj ukupnoj vrednosti iznosi više od 25.000. — dinara DFJ. . .

Clan 4

1) Visinu ratne dobiti utvrđuje komisija od 5 članova koje postavlja i smenjuje narodnooslobodilački odbor u čijem sastavu postoji poreski odeljak, a za pravna lica komisija od 5 članova koje postavlja i smenjuje Okružni narodnooslobodilački odbor...

Službeni list DFJ, br. 36, 29. maj 1945, 294—296.

Z A K O N
O AGRARNOJ REFORMI I KOLONIZACIJI

23. avgusta 1945.

I Opšte odredbe

Clan 1

U cilju dodeljivanja zemlje zemljoradnicima koji nemaju zemlje ili je imaju nedovoljno, izvršiće se na celoj teritoriji Demokratske Federativne Jugoslavije agrarna reforma i kolonizacija ostvarujući načelo: Zemlja pripada onima koji je obrađuju.

Clan 2

I Dodeljeno zemljište prelazi u privatnu svojinu lica kome je dodeljeno i odmah će se upisati u zemljišne knjige.

II Eksproprijacija

Clan 3

Da bi se stvorio zemljišni fond potreban za dodeljivanje, u smislu člana 1, kao i radi stvaranja ili dopunjavanja velikih državnih uglednih i oglednih poljoprivrednih dobara, oduzeće se od sadašnjih vlasnika i preći će u ruke države sledeća poljoprivredna dobra:

a) veliki posedi, tj. takva poljoprivredna i šumarska dobra čija ukupna površina prelazi 45 hektara ili 25 do 35 hektara obradive zemlje (oranice, livade, voćnjaci i vinogradi), ako se iskorišćuju putem zakupa ili najamne radne snage;

b) zemljišni posedi u svojini banaka, preduzeća, akcionarskih društava i drugih privatno-pravnih lica i drugih pravnih lica određenih zakonom, izuzev onih delova tih zemljišta koji će se vlasnicima ostaviti

za industrijske, građevinske, naučne, kulturne i druge društveno korisne svrhe;

v) zemljišni posedi crkava, manastira, verskih ustanova i svih vrsta zadužbina, svetovnih i verskih;

g) višak obradive zemlje zemljioradničkih poseda iznad zakonom određenog maksimuma;

d) višak obradive zemlje iznad 3 do 5 hektara čiji vlasnici nisu zemljioradnici po glavnom zanimanju te ga ne obrađuju sami sa svojom porodicom već putem zakupa ili najamnom radnom snagom;

đ) zemljišni posedi koji su u toku rata ma iz kog razloga ostali bez sopstvenika i bez pravnog naslednika...

Clan 5

1) Maksimum zemljioradničkog poseda, koji će ostati u svojini zemljioradnika koji ga obrađuju sa svojom porodicom (član 3, tač. g) odrediće se zemaljskim zakonima, s tim da ne može biti manji od 20 ni veći od 35 hektara obradive zemlje. U ovim granicama određivanje maksimuma vršiče se u svakom pojedinom slučaju s obzirom na broj članova porodice (zadruga), kvalitet zemljišta i vrstu kulture.

2) U planinskim krajevima ako je zemlja vrlo slaba, ili u slučaju gde postoji veća porodična zadruga mogu zemaljski zakoni povisiti ovaj maksimum. ..

Clan 7

1) Ako je lice nezemljioradničkog zanimanja član porodice koja se isključivo bavi zemljioradnjom višak preko 3 do 5 hektara će se vratiti odnosno dodeliti po zakonu i običaju o nasleđu članova porodice koji žive na selu i bave se zemljioradnjom, s tim da ukupna površina zemlje ove porodice ne može preći maksimum zemljioradničkog poseda određen za taj kraj. To važi i za slučajeve miraza.

2) Radnici, pečalbari i iseljenici koji su vlasnici zemlje smatraće se kao zemljioradnici koji obrađuju svoju zemlju.

Clan 8

1) Od postojećih poseda pojedinih bogomolja, manastira i verskih ustanova oduzeće se samo višak preko 10 hektara njihove ukupne površine njiva, bašti, vinograda, voćnjaka, utrina i šuma.

2) Verskim ustanovama (crkvama, manastirima, crkvenim vlastima) većeg značaja ili veće istorijske vrednosti ostaviše se od sadašnjeg njihovog poseda do 30 hektara obradive zemlje i do 30 hektara šume...

Clan 10

Pored obradive zemlje eksproprisane po članu 3 ulaze u zemljišni fond agrarne reforme i kolonizacije:

a) obradiva zemlja državljana Nemačkog Rajha i lica nemačke narodnosti konfiskovana prema Odluci Antifašističkog veća narodnog oslobođenja Jugoslavije od 21. novembra 1944. godine;

b) obradiva zemlja narodnih neprijatelja i drugih lica, koja je konfiskovana na osnovu sudske presude;

v) zemlja koju država izdvoji iz svog vlasništva u cilju dodeljivanja siromašnim zemljioradnicima...

Clan 16

1) Pravo prvenstva u dodeljivanju zemlje imaju zemljioradnici bez zemlje ili sa nedovoljno zemlje koji su bili borci partizanskih odreda,

NOV i POJ i Jugoslovenske armije, invalidi oslobodilačkog rata kao i invalidi iz prošlih ratova (1912—1918. i april 1941. godine), porodice i siročad izginulih boraca oslobodilačkog rata i žrtve i porodice žrtava fašističkog terora. Među borcima prvenstvo će uživati stari borci i dobrotvoljci.

2) Pravo na dodeljivanje zemlje uživaće i oni borci iz prednjeg stava koji se ranije nisu bavili zemljoradnjom, ako se obavežu da se na dodeljenu im zemlju nasele i da je obrađuju sa svojom porodicom...

Clan 18

Od zemljišta konfiskovanih od lica nemačke narodnosti u Bačkoj, Banatu, Baranji i Sremu izdvojiće se do 500.000 katastarskih jutara za naseljavanje boraca Jugoslovenske armije koji se prijave i obavežu da će se na zemlji naseliti i istu sa svojom porodicom obrađivati.

Clan 19

1) Veličina zemljišta koje će se dodeljivati po prethodnom članu iznosiće od 8 do 12 k.j. obradive zemlje za jednu porodicu. Izuzetno će se veće površine ovog zemljišta, ali ne veće preko 30% od utvrđenog maksimuma, dodeljivati narodnim herojima odnosno njihovim porodicama i oficirima Jugoslovenske armije koji su po zanimanju zemljoradnici, kao i mnogočlanim porodicama.

2) Ako se zemlja nalazi u blizini većih gradova kao baštenska i sa intenzivnom kulturom maksimum dodeljive površine iznosiće 4 do 6 k. nutra.. ?

Uužbeni list DFJ, 64/1945

Z A K O N

O KONAČNOJ LIKVIDACIJI ZEMLJORADNIČKIH DUGOVA

26. oktobra 1945.

Član 1

Gase se u potpunosti zemljoradnički dugovi na koje se odnosi Jredba o likvidaciji zemljoradničkih dugova od 26. septembra 1936 goiine a čiji iznos utvrđen na osnovu iste Uredbe po izvršenom smanjenju nije, u pogledu jednog dužnika, prelazio 5.000. — starih jugoslovenskih dinara. . .

lužbeni list DFJ, 89/1945.

² Agrarna reforma je jedna od specifičnih mera na kraju oružane revolucije Jugoslaviji. Seljaštvo je masovno učestvovalo u ratu, čineći brojno najjaču snagu irodooslobodilačkog pokreta. Otuda nije moglo biti ni ekspropisano, samim m što je u jugoslovenskom slučaju već dugo bilo „teritorijalizovano“. Revolucija , osim toga, obećala podelu zemlje posle rata. Umesto nacionalizacije zemlje, Ju-)slavija je agrarnom reformom krenula na usrednjačavanje posedovne strukture; nešto „kolhoza“, stvarane su opšte zmljoradničke zadruge. Za kolektivizaciju su postojali ni minimalni agrarno-tehnički uslovi. Zemljište dobijeno agrarnom formom podeljeno je poljoprivrednim dobrima, seljačkim radnim zadrugama i dividua lnim korisnicima agrarne reforme. Sa agrarnom reformom je tekla i ko-nizacija iz brdskih krajeva (Bosne i Hercegovine, Crne Gore i drugih zemalja igoslavije) u Vojvodini. Na Kosovu i Metohiji je zabranjen povratak naseljenika i vršena revizija agrarne reforme i kolonizacije. Odnos prema Srbima komunisti-a u Makedoniji je bio više nego jednostran, jer se nije vodilo računa o klanom erilu. Deo kolonista sa Kosova i Metohije dobio je zemlju u Vojvodini. Podelom nije glad za zemljom nije bila rešena.